

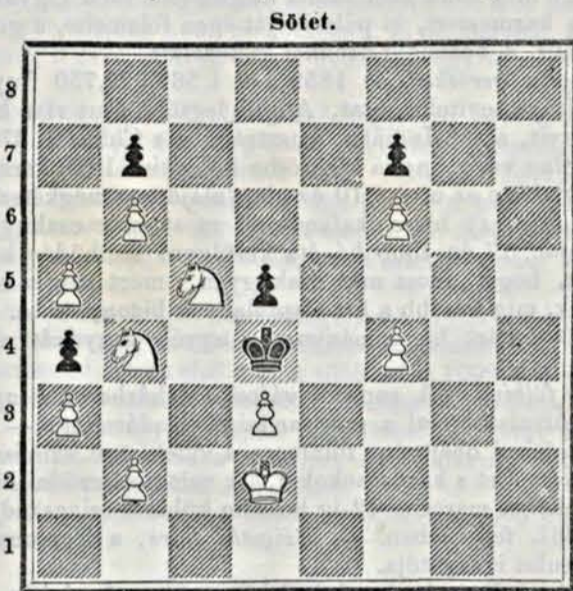
A tervezők: Henszmann, Szkalniczky és Ybl magyar építészek és Ferstl bécsi építész. Ugy hírlik, hogy Ybl a versenyzéstől visszalépett volna. A tervek benyújtására kitűzött határidő a napokban járt le, már most várjuk az eredményt. Mint híre járt, a beadott tervek, mielőtt felettük határozat hozatnék, közszemlére ki fognak tétetni, hogy minden szakértő hozzá-

szólhasson. Az ügy sokkal fontosabb, hogysen a közvélemény szavát ignorálni lehessen.

† (Az Akadémia palotája építéséhez) szükséges anyagszerek szállítása végett, hírszerint már megkötött a szerződés Holspach és a Luczenbacher testvérekkel.

SAKKJÁTÉK.

61-ik sz. feladvány. — Sperber F.-től (Debreczenben).

Világos. Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

Az 56. számú feladvány megfejtése. (A „Lillei névtelen”-től.)

- Világos. Sötét.
 1) Fg5 - d2 Kd8 - e7
 2) Fd2 - a5 tetszés szerint.
 3) F a 5 lép s ♣

Helyesen fejtették meg. Vessprémben: Fülöp József. — Lesson: b. Meszéna István. — Új-Becsén: Cselkó György. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — Simongáton: ifj. Tóth János. — Egerben: Lauro József. — B.-Ujvárosban: Kovács Lajos. — Mooron: Radványer Vilmos. — Debreczenben: Sperber F. — Hatvanon: Kovács Zsigmond. — Tordán: Wolff G. és Sztankay F. — Bécsben: Gold Samu. — Hrussovcon: Szenger Ede.

Rövid értesítések. Torda: W. — Sz. — Sötétnek kötelessége magát a lehető legjobban védeni; azért a 4 lépéses feladványban a 3 lépéses matok, ha kikerülhetők, nem jónak tekintetbe. — Gy.-Fejérvár. H. L. Ön az 55. sz. feladványt helyesen fejtette meg.

Színházi napló.

Péntek, febr. 15. „A titkos iratok.” Eredeti színmű Sziglietítől. A meglehetősen számmal összegyűlt közönséget különösen Jókainé (Gyulaffiné szerepében) gyönyörködtette szép játékával. Ha még megemlítjük Tóth Józsefet, akkor az előadástól dícséretünket beféjeztük.

Szombat, febr. 16. „Don Juan, vagy: a közsobor-vendég.” Opera 2 felv. Zenéjét szerző Mozart. Örömmel tapasztaltuk, hogy a közönség kellőleg tudja a valódi szépet méltányolni. Az örökszépségű dalmű egészen megtöltte a színházat. Hollósy-L.-né mellett legelőli kell megemlitenünk Kőszeghyt, kinek „Leporelloja” ellen bajos volna alapos kifogást tenni. Bignio is kifogástalan „Don Juan” volna, ha oly jól játszanék is, a mily szépen énekel. Egyébiránt teljes méltánnyal említtük meg, hogy az előadás általában jobban sikerült, mint máskor. Ha e mesterművet gyakrabban színezőznék, előadása kétségkívül még jobb lenne.

Vasárnap, febr. 17. „A szigetvári vértanúk.” Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Jókai Mór.

Hétfő, febr. 18. „Tévedések vigjátéka.” Vigjáték 4 felv. Irta Shakespeare. E nevezetes darab bizonyára jobb előadást érdemelt volna. Egyik-másik színészünk ezúttal úgy játszott, mintha csak a „Tévedések vigjátéka” tévedésből rántott volna elő amegy hirtelenében.

Kedd, febr. 19. „Dinorah, vagy: a ploerméli bucsu.” Opera 3 felvonásban Meyerbeertől.

Szerda, febr. 20. „A harmadik magyar király.” Eredeti dráma 3 felv. Irta Tóth Kálmán.

Csütörtök, febr. 21. „Férfj az ajtó előtt.” Operette 1 felv. Offenbachtól; és „Tűz a zárdában.” Vigjáték 1 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

5533 N.-Várud. O. R. Az illető irtól 3 ujt. küldetett hozzánk; óhajátá szerint besoroztuk az Akademiára begyűlt adakozások közé. Az illető rovatban olvasható.

5534. Szürte. D. J. Sajnáljuk, hogy előbb nem szólalt fel ön. Most a P. U. 1. számával többé nem szolgálhat kiadó-hivatalunk.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedreben 1 1/2 íven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. új pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félre 10 ft., évnegyedre 5 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gróf Persigny Viktor.

Oly gyakran olvassuk a hírlapokban e nevet, hogy ideje, mikép e férfinak, III. Napoleon császár legmeghittebb emberének közelebből is szeme közé tekintsünk.

A Persigny-család a mult században vicomte rangot viselt, azonban végkép elszegényedvén, s másként is 1793-ban a nagy forradalom alatt a nemesség eltöröltetvén, a Persigny-ek elveték családi nevéket, s Fialin-nak kezdek magukat nevezni.

Fialin Péter (Viktor atyja) I. Napoleon alatt szolgált, azonban a salamanca-i csatában elesett.

Fialin Viktor, a mostani Persigny gróf, született jan. 11-kén 1808 ban. — Első tanulmányait a Limoges-i gymnasiumban végze; onnan pedig a saumur-i katonai iskolába ment, a hol nagy sikerrel végze a kiszabott éveket. 1830-ban, a juliusi forradalom után a hadseregbe lépett, s a huszárságnál nyert alkalmazást. Azonban épen ekkor a francia hadsereg is belső pártokra oszolván, miután az ifju Fialin zászló-tartó a szabadelviek mellé csatlakozott, annyi mindenféle versengésbe keveredett társai-

val, hogy utóljára lemondott rangjáról. — Mint minden ily elégetlen franczia, ugy az ifju Fialin Viktor is egyedül Párist képzelé azon helynek, a hol magának biztosabb jövedőt vélt szerezhetni.

1831-ben Párisba érkezvén, itt először is a titokban működő socialisták társaságába keveredett; a juliusi kormány azonban csakhamar feloszlott minden oly társulatot, mely a rendőrségtől engedélyt nem nyerhetett, s ez okból az ifju is, bucsut von Páristól s a Vendée tartományok felé utazott, a hol azon időben Berry herczegnő az idős Bourbon-ág javára felkelést szándékozott támasztani.

A terv nem sikerült, azalatt azonban az ifju oly buzgó hive lett a legitimisták ügyének, hogy Párisba jövé, irodalmi és politikai működését egészen e párt közlőnyeinek szentelte.

Már ekkor jobb állapotra vergődvén, először csak az irodalmi téren, később valósággal is újra felvéve az ősi Persigny nevet, s épen nem nehezelt, ha a társaságokban „vicomte” urnak czimeztetett.

Azonban kalandvágyó lelke itt sem engedett nyugodalma. „Szent-Ilona

GRÓF PERSIGNY VIKTOR.

Nyilt tér.*)

Ovás. Ellenem egy, magát titokba burkolt és idáig ki nem fürkészhettem rosakaratu egyéniség, a mult év nyarán névtelen feladást intézett a soproni os. k. helytartósághoz, mintha én forradalmi irányu nyilatkozatokkal lázítottam volna, s névtelen levelelben azt ígerte, hogy a kiküldendő vizsgálatkor előáll és vádjait szemembe mondja.

A vizsgálat ellenem meg volt; de az én álcás ellenem, nem bujt elő rejtekből.

A hazai kormányzat jelenlegi felelédeése közben, lárvás ellenem hasonló rosakaratu, de épen ellenkező természetű híreket kovácsol rám plutói máhelyében, mintha t. i. én egy szabad gondolkozásu hazánkfíát, elfogattam és a tagliát készpénzül fel is vettem volna.

E két rágalom egymás mellé állítása, már fulánkját veszi e gyáva rágalmaknak, mert a ki forradalmár, az nem lehet kormány zsandárja.

Ezen legharapósb vadállatnak, rágalmozómnak adóját nem fedezhetvén fel, ezennel hírlapilag hívom fel, s egyszersmind felkérek minden polgártárat, bizonyítsa be, kit, hol és ki általt fogattam el, melyik bíróságnak adatott át és hol fiztetett az elfogatási díj (taglia), de nevét aláírja, mert különben orgyilkosnak nyilvánítom, mint a ki ellen legfőbb javamért, becsületemért, sem védelemre, sem megtorlásra nem szállhatok. Kis-Görbön, február 12-én 1861. — Gergye János, földbirtokos.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	☉ Nap-kelet nyug.	☾ Nap-kelet nyug.	Hold-kelet nyug.
Február — Mártius					
24 Vasár.	F 2 Mátyás a.	F 2 Rob.	12 A Triod.k.	6. 52	5. 36
25 Hétfő	Valburga sz.	Taráz	13 Martinián	6. 50	5. 37
26 Kedd	Nestor püsp.	Porphia	14 Auxentius	6. 49	5. 38
27 Szerda	Leander	Leander	15 Onesimus	6. 47	5. 40
28 Csütört.	Róman apát	Prot.	16 Pamphil.	6. 45	5. 42
1 Péntek	Jéz. sz. töv.	Albin	17 Elek	6. 42	5. 43
2 Szomb.	Januaria v.	Suibert	18 Leo	6. 41	5. 44
				20 24. S.	0 2

TARTALOM.

Magyar női viseletek a XVIII. századból (képpel). Visketely Béla. — Az édesanya. Zajsoni. — Pontok Magyarországnak multjából (folytatás). — Gróf Szechenyi István műveiből. — Báro Jósika Miklós (arckép). — Báro Jósika Julia (arckép). — Állandó vagy szüntelen változás alatt áll-e még most is a föld kérge? Onodi Weress Károly. — Egyveleg. — Tarház. Hazai építészeti ügyében. Hencs és Bergh. — Utazási programm boriszatunk érdekében. Péterffy József. — A hőgép (képpel). — Ipar, gazdaság, kereskedelem. Irodalom és művészet Egyház és iskola. Közintézetek, egyletek. Közlekedés. Mi újság? A magyar Akadémia palotája. Sakkjáték. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Nyilt tér.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

léklapok" című könyv annyira hatott kedélyére, hogy nagy hirtelenséggel elhagyta a legitimista pártot s testestül lekezdte *Bonapartistává* lón.

Megkísérelt tehát az új pályát, s egy bonapartista lapot alapított. A közönség azonban oly egykedvűleg fogadta az új vállalatot, hogy a szerkesztő és kiadó legjobbnak vélel, ha lapoknak még második számát sem adják ki.

Mindamellett épen e vállalat alapította meg mostani ragyogó szerencsét; mert Lajos Napoleon, a ki azon időben mint száműzött Londonban élt, figyelmeztetni kezdett az ismeretlen ifjú működésére, s később őt magát is Londonba hívta.

1846-ban Persigny és pártfogója, Bonaparte Lajos Napoleon, Szeiczba utaztak az arenbergi kastélyba, a hol az utóbbinak édesanyja lakott. Itt tervezték ketten azon megfontolatlan merényletet, hogy összeszedve néhány kalandort, kikötnek Strassburgban, s ott Lajos Napoleont francziák császárává kikiáltatják. A kaland megbukott; a császári koronát követelő ifjú a katonák elfogták, de Lajos Fülöp megkegyelmezett a rajongónak. Persigny szintén az elfogatás veszélyének volt kitéve, azonban egy házban menedéket keresve, egy csinos hölgy segítségével által kimenekedhetett a kelepceből.

A kemény lecke, mint a történetekből tudjuk, legkevésbé sem javította meg kalandorainkat. 1840-ben Lajos Napoleon, Persigny kíséretében, mintegy 300 emberrel elindult az angol partokról s egyszerre hatalmas „éljen a császár!” kiáltásokkal *Boulogne*-ban termettek. Félóra múlva az egész had meg volt fogva, s a merénylet még a bonapartisták körében is közbotránnyt okozott. Ekkor mondák a vén tábornokok, hogy „a ki ily botorul léphet fel, nem arra született e világra, hogy egykor még a franczia trónon ülheszen.” És valóban ezen időben így gondolkozott az egész világ, a történet azonban újra bebizonyította, hogy a halandó ember legjobban teszi, ha békét hagy a jövőmondás mesterségének.

Tudjuk, hogy e merény következtében Lajos Napoleont a pártkamarára élethossziglani fogságra ítélte. Persigny husz évet kapott. Lajos Napoleon, hat évi fogság után Ham várából megszökött, Persigny azonban előbb Doullens-ben, később Versailles-ben töltte fogsága idejét. De itt is mindig szeliden bántak vele, úgy hogy 1847. végén már szabadon bocsátották, s csak Párist nem volt szabad elhagynia.

Az 1848-ki februáriusi napok után Persigny teljesen visszanyervén szabadságát, minden erejét és tehetségét arra szentelte, hogy a franczia nép, Bonaparte Lajos Napoleont a köztársaság elnökévé válassza. Ezzé mégis történt, s ezen perctől fogva a nagy reményű s merész vállalkozó ifjúból kész ember lett.

Közte és pártfogója között szoros elválhatlan barátság keletkezett. Ő volt azon egyedüli halandó, a kiből a köztársaság elnöke feltétlenül bizott, s a kivel legtitkosabb terveit is előre közlő.

Ketten tervezték az 1851-ki dec. 2-ki államcsinyt, mely sok ártatlan ember vérébe került ugyan, de a vállalkozók részéről a legteljesebb sikerre vezetett. Az első perczben a „hercegelnök” még nem akará benső barátját a hivatalos világ előtt is bemutatni, s azért a belügyi tárczát természetesen testverének, Morny grófnak adá. Azonban oly befolyással bíró férfi s jóbarát, mint Persigny volt, nem maradhatott nyilvános állás nélkül a palotában. Így történt, hogy vicomte Persigny már jan. 22-én (1852) belügyminiszter lett. Mint ilyen, két nagy horderejű rendszabálynak lett alkotója, először: a hercegelnök diktatori dekretuma következtében elkönfiskálta a száműzött Orleans hercegek javait; másodsor az ő ellenjegyzése alatt hirdettetett ki az 1852-ki franczia alkotmány, mely némi változásokkal mai napig is érvényben van.

Ugyanezen év végén a hercegelnök, a szenátus határozata folytán, s a nép választása következtében, mint „III. Napoleon,” a császári trónt újra felállítván, eljött az ideje, hogy Persigny is földi dicsőségének tetőpontját elérje. Napoleon császárról tudva van, hogy barátai iránt nagylelkű; különösen pedig szíve a háládatlanságot nem ismeri, s azért a mióta császár lett, legkedvesebb foglalatossága, ha azok iránt, kik egykor jó szívet mutattak iránta, háládatos lehet. — Ki várhatott pedig többet, mint épen Persigny, a ki urát és barátját Strassburgba követte, a ki miatt a boulognei merénylet következtében 7 egész évig sanyalódott? A császár már eddig is bőven megajándékozta hű barátját, s meglehet, hogy a mit titkon adott neki, sokkal több a nyilvánosan átnyújtottnak. Most azonban eljött ideje a fényes jutalmazásnak.

A régi császári hadsereg marsaljai között egyik sem volt oly népszerű, mint az öreg Ney tábornagy, a Moszkowai herceg; ez az. a kit I. Napoleon a bátrak legbátrabbjának nevezett; a midőn azonban 1815-ben Bourbonok visszajöttek, a pártkamarára e hőst agyonlövették; és épen ezen népszerű franczia marsalnak unokáját kéré meg III. Napoleon, hívénék, Persignynek számára! aztán ki nevezte őt grófnak, s a menyegző napján, hálája és elismerése jeléül 500,000 frankot küldött a vőlegénynek.

Ezen idő óta Persigny gróf, kevés kivétellel, mindig miniszter vagy nagykövet Londonban. Először 1855-ben küldetvén Londonba, ott maradt az Orsini-féle merényletet követő időkig, a midőn Napoleon császár már megint érzeni kezdé, hogy népszerűsége fogynon fog s nagyon is eljött ideje, hogy derekasan fordítson politikáján. Persigny hazajöttével mindjárt meglátszott a változás, s ezen időben történt, hogy „Orsini testamentuma,” (melyben a vérpadra lépő férfi az Olaszország sorsa feletti gondoskodást „örökségképen” Napoleonra bízta) a „Moniteur” hasábjain megjelent, leirhatlan ijesdésére az európai megrögzött konservatív kormányoknak.

1859-ben Persigny ismét, mint nagykövet Londonba utazott, s ott oly remekül tudott működni, hogy ez a szeszélyes, mogorva és akaratos Anglia egészen szabad kezét engedett a csatornátul szomszédnak, a mi pedig egyáltalában nem tartozott eddigi szokásai közé.

Legujabban Napoleon császár ismét úgy vélekedett, hogy kormányát megint egy kis mérsékelt, de friss liberalizmussal kellene élénkíteni. Rögtön tehát haza hívá Persigny, s kinevezé őt újra belügyminiszterének. Épen most történik, hogy 10 évi hallgatás után a franczia törvényhozótest visszanyeré egykori jogait, s most már a császár megnyitó beszédére választ adhatva, úgy a kül, mint a belpolitikában előterjesztheti véleményét, mely előbb-utóbb a kormányra nézve is irányadóvá leend.

Persigny igen tevékeny, szellemdus és határozott jellemű; ha vannak az új bonapartista hadban népszerűtlen emberek, ő nem tartozik ezek közé. Tántorithatlan hűve urának és jötevőjének, de szellemileg nem rendeli magát alá; sőt bizonyos, hogy a midőn csak történik valami olyas, a minek szabadelvű színézete van, a francziák ilyenkor mindent Persigny befolyásának tulajdonítanak.

Régen volt oly közel . . .

Régen volt oly közel az ígért földje
Hozzád, édes népem!
Régen mosolygott rád a hon jövődjé,
Mint most, olyan szépen.
Adja is az Isten: hogy ne legyen már bús
A magyar nótája,
Vigságban, örömben, jólétben legyen dúd
Kebele, hazája!

Látom szakadozni sötétlő borúdat,
Oh, hős nép lakta hon!
Mely, egedre többé föl nem tornyosulhat,
Miként volt, oly nagyon,
Ha tornyosulna is, villámait a felleg
Ránk hiába szórja;
Bizton fölfogja azt, a honszeretnek
Villámhárítója.

Látom már enyhülni szenvedésid kinját,
Édes hazám népe!
Oh, látom arczodon a gyógyulás pirját
Megjelenni, végre! . . .
Viszonzod a remény kegyes mosolygását,
Mely előtted játszik.
Várd, dicső napodnak újratamadását . . .
Hajnala már látszik.

Pezdüljön meg újra ereidben a vér,
Árpád nemzetsége!
Ha áldozni kell a szép, ősi hazáért,
Ne essél kétségbe.
Oh, hol milliók keble egy szent czélra lángol,
Bár a vihar csattog, . . .
Az egyetértésnek nagy ércpaizsáról
Minden vész lepatog.

Szeretlek, szép hazám, szeretlek én téged,
Mint madár a lombot,
Ragyogó jövődért ez a vágyó lélek
Annyi imát mondott . . .
Inkább is leszek én, legutolsó szabad
Polgára honomnak,
Mint legelső rabja — a mit nem e hon ad —
Fénynek hatalomnak . . .

Szeretlek, szép hazám, szeretlek én téged,
Lelkemből örülök:
Hogy hű fiadban ifjú szellem ébred,
S foszlanak a nyűgök . . .
Jól esik szabadon zengeni büt, kedvet,
A mint a szív sugja.
Legalább, szabad dalt verve szakadhat meg
A lant, a sziv hurja . . .

Régen volt oly közel az ígért földje
Hozzád, édes népem!
Régen mosolygott rád a hon jövődjé,
Mint most, olyan szépen.
Adja is az Isten: hogy ne legyen már bús
A magyar nótája.
Vigságban, örömben, jólétben legyen dúd
Kebele, hazája;

Soós Miklós.

Kilinkó. *)

Volt egyszer egy szegény ember s ennek három fia.

A szegény ember egy szép verőfényes napon kivitte őket az erdőre. Csak mennek, csak mennek, egyszer felszólal a legnagyobbik, mondván:

— Ejnye, apám uram! be szép ekeszarv lenne ebből a girbe-gurba fából!

— No, te fiam, szántó-vető ember leszel. — S az öreg a girbe-gurba fát azonnal kifaragta ekeszarvnak.

Csak mennek, csak mennek, egyszer felszólal a középső is, mondván:

— Ejnye, apám-uram! be jó szabó-asztal lenne ebből a sudar fából!

— No te fiam, szabó leszel. — S az öreg a sudarfát azonnal kifaragta szabó-asztalnak. Azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mennek, egyszer felszólal a legkisebb is, mondván:

— Ejnye, apám-uram! be jó lenne ez a somfa-hajtás bunkós botnak!

— No te fiam, zsvány leszel! — S azzal az öreg kifaragta a somfa-hajtást is bunkós botnak.

S aztán mindhárom fiát elküldte országvilágszerte, hogy ki-ki tanulja ki a maga mesterségét.

Itt, felszabadult a legnagyobb fiú s készített olyan ekét, melyen egy vágás, furás-faragás nem sok, de még annyi sem látszott.

A középső fiú is kitanulta a maga mesterségét s készített olyan dolmányt, melyen egy ötés nem sok, de még annyi sem látszott.

A legkisebb fiú pedig csinált olyan füttykést, mindenféle választó vízzel kiczifrázva, hogy azon egy vágás nem sok, de még annyi sem látszott.

Itt a szegény ember, magához vette a három remeket, elment a királyhoz, ott az ujjain sorra elszámálta, hogy ezt a nagyobbik, azt a középső, emezt pedig a legkisebbik fiam csinálta s aztán ajándékképpen a királynak adta.

Megörül a király a három szép ajándéknak. Ezért a szegény embert mindenféle jókkal annyira kínálta, hogy még a leülőhelyét is megtörülte s úgy ültette le az aranylóczára. Különösen a bot, a czifra választó vizes bot tetszett meg neki annyira, hogy azonnal rendeletet adott ki; hogy azt tüstént akasszák a nyereg kápájába.

— Hát a te fiad eszerint botcsináló? kérdezte a király a szegény embert.

De erre a szegény ember, megvakarván a fejét ott is, a hol nem viszketett, ilyen forma választ adott:

— Mi türes-tagadás, felségségs uram, az én fiam nem bot-csináló — bár az volna! — hanem zsvány.

*) *Merényinek* „Eredeti népmesék” című érdekes munkájából, mely Heckenast G. kiadóhivatalában maholnap meg fog jelenni. Ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerk.

— Zsvány?! kérdé elszörnyedve a király. No szegény ember, menj haza szép csendesen, mondd meg a fiadnak, köszöntetem szépen, hogyha ő olyan mesterember, ha az én királyi ólamból egy álló hét alatt a legkedvesebb almás-pej szőrű, csillagos homloku, kesely-lábu, harmad-fü csikómat el nem lopja: karóba huzatom. Ha pedig azt el tudja csenni, egy kas-pénzt adok neki.

Haza megyen a szegény ember nagy busan, mint a kinek az orrávere folyik, hogy már az ő fiát így huzzák, úgy huzzák a karóba.

Hogy elpanaszolta a fiának az egész dolog sorát rendjét, az csak azt felelte rá: mit busul apám, uram? kisebb gondom is nagyobb ennél!

Itt Kilinkó mit, mit nem cselekszik, kapja a lelkét, fölöltözött koldus-ruhába; az oldalára akasztott egy nagy ebada tarisznyát, egy féloldal szalonnával és egy egész kenyérral megbélelve; elől hátul pedig egy-egy miatyánk fityeggett; az egyikben a borok apja, a másikban pedig a szilvaláng anyja volt, mit papamorgónak is szoktak csufolni. Imigy fölfegyverkezve, elment a király legkedvesebb almás-pej szőrű, csillagos homloku, kesely lábu, harmadfü csikóját elcsenni, melyet az alatt a király parancsára egy egész álló hétig négy katona őrzött; — mert, közbe légyen mondvá, ennyi idő volt kitéve az ellopásra; — egyik a farkát fogta, kettő pedig a kötőfékét tartotta és a negyedik a hátán ült.

Beköszönt ide Kilinkó nagy dideregve, nagy fázva, mint a kit majd megvesz az Isten hidege.

— Isten jó nap, vitéz urak!

— Fogadj Isten, koldus ember! hát mi járatban vagy?

— Hát csak benéztem ide, mert majd megvesz az Isten hidege, hogy majd megmelegszen, azért fütözni jöttem, ha a vitéz urak megengedik . . . Juj be hideg van! csakugy pattog a fa, és a pipiske uton-utfélen fagy meg: — én is, mint afféle Isten árva madara, kinek nem adott az Isten egy kis hajlékot, az utfélen halnék el, kiről senki sem számol, kit senki sem siratna meg, ha ily könnyörülő emberek nem volnának, mint vitéz uraimék; meg ha az Isten ily áldott papamorgót nem teremtett volna, mint ez a kulacs vére, itt la!

Ezzel felhajtotta a pálinkás kulacsot s jót huzott belőle! tetette magát, mintha ivott volna, nagyokat kortyantott, pedig csak annyit sem ivott, mitől egy csibe se ütötte volna fére a kontyár.

Aztán kézről-kézre adta a kulacsot s az nyájas kotyogó beszéddel biztatta a vitéz urakat illetéknépen: korthy, korthy, igyál torok! De a vitéz uraknak nem sok biztatás kellett! hogy im jó volt az istenadta papamorgó, csuszott lefelé, mintha csinált uton haladt volna, úgy hogy, mikor harmadszor járt körül, csaknem üres volt.

De már erre harapni is kellene valamit?! de mit? ha csak azt a csikót meg nem eszik?! azt pedig csak nem ehetik meg, mert annak az élte, az ő életök, s úgy kellett rá ügyelni, mint a szemök világarára, vagy tán még annál is jobban!

— Eh, vitéz uraim! mondja Kilinkó, sohse gondolkozzanak oly nagyon az elemősián, van én nálam az is itt a szerdásban.

Itt, kivieszi Kilinkó a masült puha kenyeret, hozzá a jó paprikás szalonnát s odanyújtja a legközelebb álló katonának.

A katona is elővette baranyai bicskáját, neki fogta a kenyernek, hogy majd leszeli a pilléjét.

Csak szegi, csak szegi, de még sem állhatta meg szó nélkül, mondván:

— Hej! ha most az a Kilinkó itt volna, így hasitanám ketté a fejét, mint ezt a kenyeret, la!

Kilinkó pedig csak bajusza alól nevetett, megsodorintván annak a végét kétszer, háromszor is, csak nagy ives szemöldökét mozdította meg, de természetesen ezt a részeg asszonynyá lett vitéz urak észre sem vették, vagy ha észrevették volna is, mit nyertek volna vele, csak nem gondolhatták azt, hogy az, a kinek kenyérét eszik, italát iszszák, az a koldusforma ember, maga Kilinkó legyen?!

Csak esznek, csak esznek, s jó ágyat vetettek a jóféle bornak, mely a Kilinkó csutorájában nyugodott.

De nem nyugodott soká, mert, hogy im jóllaktak, izibe előrántotta azt Kilinkó, kitekervén a nyakát, kibuggyant annak piros vére.

Kilinkó aztán kézről-kézre adta a kulacsot, de előbb, jó szokás szerint, maga huzott belőle akkorát, hogy a vitéz urak is megszo-

kalták, gondolván: hát nekik mi marad; pedig csak ámitotta őket, pedig csak bolondította, mert annyit se ivott, — Isten bizony oly igaz, mintha saját két szemökkel látták volna kigyelmeket, — mennyitől egy kis madár se részegedett volna meg!

Addig-addig pityizálgattak ő kigyelmök, míg mind a négy katona olyan részeg lett, mint a csap s eldölt, mint valami lelketlen fadarab.

Ekkor Kilinkó izibe eloldotta a csikó kötőfékét s kivezette az ólból a király legkedvesebb paripáját. Annak a katonának, ki a lófarkát tartotta, egy seprőt adott a kezébe, a kettejének pedig, kik a kötőféket tartották egy-egy kőzmadzagot nyomott a markukba, — a ki végre a hátán ült, azt egy tilóra ültette.

Az öreg másnap kötőfékénél fogva szépen fölvezette a híres csikót a király színe elébe, s az tüstént kimérte a kaspénzt.

A király erre csak a fejét csóválta s azt üzente a szegény ember fiának: köszönteti Kilinkót, hogyha a pokolból el nem hozza a király öreganyját, karóba huzatja; ha pedig ő arra szert tehet, tizenkét kaspénzt ad neki s ráadásul számot tarthat a fele királyságra.

Haza megyen a szegény ember nagy szomorkodva, mint a kinek az orra vére folyik, hogy már az ő fiát így huzzák, úgy huzzák a karóba.

Kilinkó pedig mindezekre csak az felelte: sohase busuljon apám-uram, kisebb gondom is nagyobb annál. Hanem, hogy üres ne legyen a szerdás, mert annak bolond a gazdája: amott az országon hajt egy ember két juhot, azt elosenem töle s az erdőben itt meg itt a nagy fa alatt megpörköljük. Azért apám-uram fordítsa a szekérrudját az erdő felé, a hol is a megnevezett helyen rakjon lángos lobogós tüzet.

Ugy is lett. — A szegény ember elment tüzet rakni, Kilinkó pedig juhot lopni.

Ezermester volt ez a Kilinkó! Most is, mit mit nem cselekedett! Valahol, de hogy valóban hol, hol nem? azt egész bizonyossággal nem merem állítani, elég az hozzá, valahol egy ökörfarkra tett szert, — s ezt eleve, a merre gondolta, hogy az egyszeri embernek arra kell jöni, elásta valami kátyus, iszapos hely szélére, czövekekkel, kövekkel a hogy úgy, jól-rosszul odatákolta, hogy egy ember erejének egykönnyen ne engedjen.

Hogy az egyszeri ember arrafelé terelgette a két juhot: elkezdett Kilinkó iszonyuan kiabálni ilyenténképen:

— Segítség! segítség! az ökrömet mindjárt elnyeli a feneketlen kátyu! csak a farka van ki az iszaptól! csak annál fogva tartom!

Az egyszeri ember is hirtelen oda szaladt s juhait ott az utfélen hagyta minden őrizet nélkül.

— Mi baj? mi baj? kérdi az egyszeri ember.

— Segítsen földi! megáldja az Isten! egyetlen pára jószágomat elnyelte a feneketlen kátyu, csak a farka van ki! De, minthogy ketten ugyse bírjuk kihuzni, míg segítséget hozok, nosza fogja meg s tartsa a farkánál fogva; mert ha el találna eresztetni, talán a föld fenekéig megse állna, s valahol a másvilágon lyukadna ki!

Az egyszeri ember átvette az ökörfarkot s erősen tartotta a — nagy semmit; Kilinkó pedig azalatt szépen elhajította a két juhot s az apja le is huzta a bőré, fel is aprította, meg is pörkölte.

Mikor egészen készen volt a pörköltus s az a subaháton elterítve párolgott: azt találja mondani Kilinkó az apjának:

— No apám-uram! fogadjunk, hogy én e pörköltusból hamarabb eszem mint kelmed?

(Vége következik.)

Magyar női viseletek a XVIII. századból: II. Téli-öltözék.

Magyar női viseletek a XVIII. századból.

II. Téli-öltözék.

A magyar nők téli-viseletét leginkább a felöltő ujjas-mente és gerezna vagy palást képezé, melyet hosszú fátyol, vagy nagy kendőzet egészít ki, a mi fejüket beborítja.

Felöltőnyük kétféle volt: egy otthoni és egy kimenő, mely utóbbit leginkább akkor vettek fel, midőn templomba mentek.

Az első övig erős kis bársony mente volt, vörös, zöld vagy meggyiszínű, eleje és alja ki volt hányva, s finom prémmel vagy ezüst csipkével ékítve.

Köváry László a régi magyar viseletről és szokásokról irt művében viselő és díszmentékre osztályozza a női felső öltönyöket. A felső télire és nyárirra osztott.

A téli, posztóból, selyemből, bársonyból készült; préme nyuszt, bélése nyestláb volt.

A nyári, selyem vagy bársony volt, mi prém helyett ezüst vagy arany csipkét kapott, bélése könnyű selyem, mindeniken a kelme minőségéhez képest szőr- vagy selyemkészület.

A díszmentéket csak panyókára vetették (lásd V. U. 8-ik sz.

az első rajzot). — Egy másik neve a felöltőnek volt a *gerezna* vagy *palást*, melyet leginkább temetésre és templomba menetkor használtak, mely, Ortelius szerint, bőrből minden boríték nélkül készült, (a bőr közönségesen bárány vagy nyul, főbékénél valami finomabb ritkább állaté volt). De csakhamar ennek külseje is posztóval, selyemmel vagy bársonnyal vonatott be. Ez azon térdig erős bőrpalást, melyet a *szász* s a *toroczkói* magyar nők, rókával prémezve, maig is viselnek.

A főbék a téli felöltőt, mi selyem, sima vagy virágos bársony volt, nyesttel, nyusztal prémezették; a nyári öltöny gallérán fűrtös vagy bojtos bársony, szélén selyem ezüst csipke volt a prémezet. Színe különböző volt, feketét csak öregek viseltek, fekete csipkével szegélyezve.

Mellékelt képünkön egy téli-esen öltözött magyar nő látható a XVIII. század végéről. — (A multkor közlött alakkal együtt *Abraham a Santa Clara*: „Neu eröffnete Weltgallerie 1703.“ című munkájából.)

A nő fejéről hosszú fátyol borul a hát felé, természetű bő ujjas, testhez álló, prémezett hosszú bársony mente fűdi, gazdag himzésekkel szegélyezve, oldalain zsebekkel ellátva, kezeit hosszú száru keztyű fűdi, felerészén himezett virágokkal díszítve. Köváry szerint a keztyű nyárban viola szín selyem, vagy ugynevezett pézsmakeztyű, télben himzett bőr volt. (Folytatás következik.) *Vizkelety B.*

A dévai vár.

Erdély délnyugati felében, a Maros balpartján terül a kis Déva városa (németül: Schlossberg). Belőle nyugatra kerek hegy emelkedik, előfoka egy előnyuló hegygerincnek: ezen van Déva vára. E vár gyönyörű látványt nyújt, hazánk legszebb tájképei egyikét; a Maros-parttól messze fenn, mint egy oda ejtett korona, mint sasfészek setélik. Alatta országot megy el.

E vár őskora ismeretlen. Azon várak közé tartozik, melyeket a nép tündérek által épített. A néprege szerint a tündérek itt most is minden hét évben megjelennek.

A hagyomány Decebal, dák királyt tartja építtetőjének. A tán utolsóinak nevezhető sáncz-káplárné 1849. tavaszán egy titkos fa-

lazatot mutatott kelet felől, azon megjegyzéssel, hogy Decebal Trajanustól legyőzetése után, midőn e várban is körülvétnék, e titkos uton akart menekülni. Ezen hagyomány akkora hitellel bír, hogy azon helyen egy, a köszirtbe simított kőtáblát is mutata, mint a melyre mérnök őrnagy Góró ezen hagyományt akarta volna korunkban metszeni; de halála meggátolá.

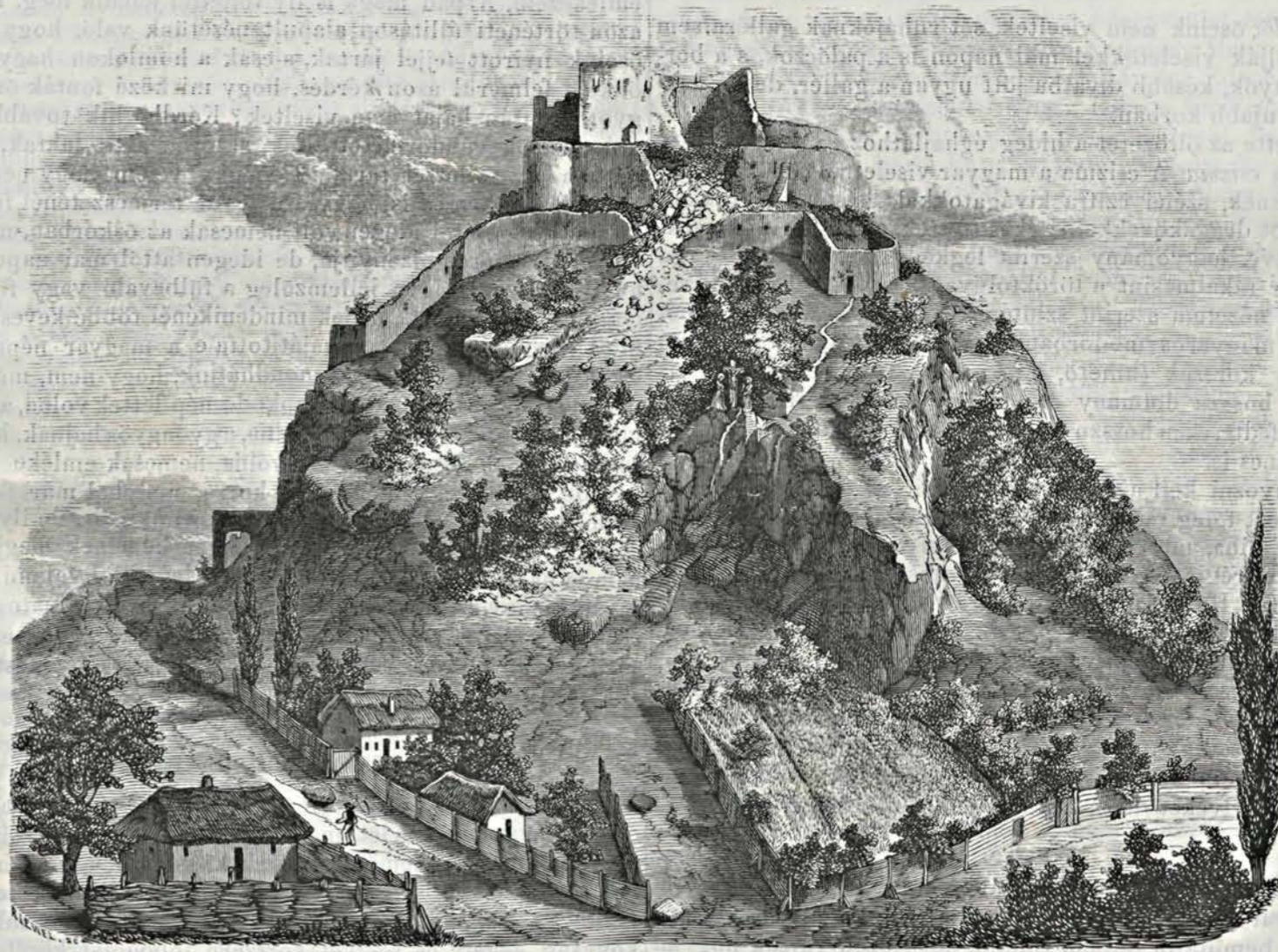
Vannak olyak is, kik római várnak tartják. Egyébiránt rajta semmi régi felirat, semmi építészeti styl nincs, miről keletkezése korára lehetne következtetni.

A történet muzsája sokáig hallgat róla. Legelőbb a Hunyadiak korában említették, mikor Erdély erősségeihez számították. Ugy tartják, hogy magyar származású királyaink idejében a vajdák lakhelye lett volna. Később is I. Ferdinánd Dobó István egyik vajdájának Dévát jelelte ki lakhelyül.

1800-ig a vár mindig építették, de ezen esztendőben akkori főhadiparancsnok, Mitrowszky, az udvarhoz azon nézetét jelenté fel, miszerint e várra kár a fentartási költséget vesztegetni. Erre felhatalmaztaték felhagyására, s a főhadiparancsnok a várbeli hasz-

A kapun belépve, pár ölnyi előudvar nyílt fel, hol az őrség várdázott. Belebb egy négyszegű, körül épített tágasabb udvara volt, melynek földje simitatlan szikla. Ezen udvar hossza 50 lépésnyi, szélessége jóval kevesebb. Az épületek fekvése nem tökéletes négyszög. A déli épületek fel valának építve, az északiaknak is egy része; más két oldala rom volt. A déli, keleti és északi oldal fedél alá volt véve, még pedig úgy, hogy az esővizet mind a kutba vezették. Következőleg a várépületből kívülről egy 10 öl magasságu falnál egyéb nem látszott. A várépületen kívül, kereken, egy 3—4 öl szélességű tér foly körül, mit egy törpebb várfal övez, melynek koralakja nem egészen tojásdad. Ezen várfalon kívül, a csiga-utakat is kőfal védette.

Visszatérve az épületekbe, északkeleti szegletében, még ott romladoztak a rendetlenül összeépített apró szobák. Mutatták még a kincstár-szobát; a déli oldal alatt a földben benn a kápolnát és az álladalmi börtönt. Mondják, hogy egy alagutja is lenne, melyen át a hegy alatt fekvő katonai sütőházhoz lehetne kimenni. Azonban augusztusban a puszkapor fellobban; s a vár, mely a Maros

A dévai várrom.

nálhatóságok elárvereztetését elrendelé. Pogány Franciska kisasszony juta 150 bankó forintért birtokába, ki azonnal kapuit, ajtóit, ablakait, vasdarabjait lehordatá, s a várat átadá az enyészet kezébe.

I. Ferenc király 1817. Erdélyben jártakor 1800 forintot rendelt évenként helyreállítására; a javítás 1830-ban kezdett. A várjavítás meglehetősen izetlen modorban történt.

Milyen volt a vár hajdan, milyen most, leírni nem lehet. A régi korból nem maradtak teljes leírásai; mióta pedig a forradalom utolsó perceiben 1849. augusztus 9—10. tájt egy része puszkapor által, mint mondják, a benne örködött magyarság vigyázatlansága következtében légberepült, azóta csak könnyelt szemekkel nézhet az ember reá.

Az 1849. év eképen találta. A magas hegyre csiga-ut s három kapu vezetett. Ezen csiga-ut mekkoraságára megjegyzem, mikép csupán a legkülső kaputól a másodikig 856 lépést keringe. . . . A vár falához felérve, nyugatra egy mélység felett az ut mintegy 50 lépésnyire hidon vive át, hol felvonó hidja volt.

partjának oly sokáig kulcsa, s mely a zászlós uraságok (liber baronatus) egyik sasfészke volt; ismét romba sülyedett, úgy hogy még hidfát sem hagytak ott a vár romjai megtekintése végett; s most ott hamvadoz Hunyadvármegyének egyik büszkesége!

(Köváry „Erdély régiségei“ után.) *Cs. Gyula.*

Pontok Magyarország multjából.

(Emlékeztetőül költőinknek, művészeinknek.)
(Folytatás.)

A *haj-viselet* a népeknél szintén jellemző, s épen annyi változásnak, divatnak van alávetve, mint a ruházat. Őseink, míg pogányok voltak, hajukat lenyirták, csak elől hagyván üstököt, ezt igazolja a később koronként hozzánk költözött, velünk rokon kun nép, mely még ekkor pogány levén, üstökös nyirott fövel jelent meg. A keresztényen hitet őseink felvevén, hajukat megnövesztve, hosszant viseltek, a 16-ik században, midőn az európai, főleg nyugati népek, bodros parókákat viseltek, a magyarok közt, a törököt

utánözva, újra a nyirott fej üstökkel kezdett divatozni, a köznépnel azonban a hosszú haj mai korig megmaradt.

Füvege a magyarnak mindenkor prémes süveg volt, a divathoz képest keskenyebb vagy szélesebb prémmel, színes bársony vagy kelme középpel; a legrégibb korban, lehet, hogy az egész süveg bőrből készült, a magas kalpagok csak a 17. és 18. századtól kezdve divatoztak. A legrégibb, legeredetibb füvegünk feltalálható a köznép őreginél mai nap is, mely fehér bárányszőr vagy kecskebőrből készítették, melynek szélei köröskörül fel vannak hajtva, csak a homlok felett egy tenyérnyi szélességben van a prém a füveg közepéhez, (mely most is vagy színeskerméből vagy egészen bőrből készítették) oda varrva, a mi azért történt, hogy téli vagy esős időben a felhajtott rész letéretve, a nyakat, fület a hidegtől, esőtől megvédje, a homlok irányában le nem hajtható vagyis oda varrott rész a láthatást szabadon hagyja. Minden füvegeink ezen eredeti egyszerű füvegnek változataiként tekinthetők, a kucsma vagy hegyes süveg őseink által itt talált toktóktól kölcsönözött. A füveg mellett a madarak egyes tollainak vagy egész szárnyak viselete, szintén az ősi időtől kezdve a maikorig szakadatlanul fentartotta magát.

Nyakkendőt őseink nem viseltek, sőt ruhájoknak galléra sem volt, ezt igazolják viseletükkel mai napon is a palócok, s a bordosmegyei matyók, később divatba jött ugyan a gallér, de a nyakendők csak az újabb korban.

Kiegészítette az öltözetet a hideg éghajlathoz szükséges nagy tág *sarkantyus csizma*. A csizma a magyar viseletnél egyik tárgya volt a fényűzésnek, szélei czifra kivágatokkal, később rojtokkal, himzésekkkel, sőt drágakövekkel is ékesítették, a bőr viritó színeket volt befestve, hagyomány szerint legkedveltebb volt a sárgea szín. A bocskor alkalmasint a töröktől vagy oláhoktól ragadt reánk, a bakancs nézetem szerint szintén újabbkori, s a nyugati népek cipőinek magyaros modorban utánzása. És ha volt nemzeti életünkben oly korszak (hihető, hogy volt), melyben a térdén is alól érő belső hosszú dalmány divatozott, mely a csizma szárát egy részben elfedte, ezen hosszú dalmányokkal egy időben jöhetett divatba a bakancs is.

Tanulmányozni kell a magyar történeti festőnek a régi *arczvonásokat* is. Most főleg művelt városi embereket választani mintakul, igen nagy hiba, mert azon harc és viszontagság edzette arcok, milyeneket régi festvényeken láthatunk, köztünk, élők közt, alig feltalálhatók. Ha élő minta után akarnak festéseink rajzolni, akkor válaszsák ezeket a köznép közül, vagy a mi legcélhoz vezetőbb, régi családi képekről vegyének mintákat; léteznek ily régi arcképek egyes családoknál, létezik tudtomra az egri érseki lakban, a régi egri püspökök érdekes arckép-gyűjteménye. Találni ilyeneket a 16. századból Májér Márton „Ortelius redivivus” és Continuat” című munkájában is, mely után készültek azon arcképgyűjtemények, melyeket *falun egyes uri házaknál láthatunk*.

Geiger bécsi festész volt első ezelőtt két évtizeddel, ki az őskorból a magyar viseletet, és pedig eddigi fogalmunktól egészen eltérő alakban bemutatta, denem tudom, hogy ezen rajzok hogyan és miáltal vannak indokolva, (e munka nincs birtokomban, *) és ha nem alapos okmányok nyomain készültek, igen nagyot hibáztunk, midőn azokat elfogadtuk, és hogy elfogadtuk, tanúsítja az: hogy szinpadon, újabb időkben készült történeti képeinken, mindehítt az ő általa bemutatott ruházatot láthatjuk, sőt ezekben festőink annyira szerelmesek lettek, hogy p. o. az 1552-iki egri ostromnál is Dobót sarkig érő zubbonyban látjuk lovon ülve harcolni. Ismétlem, hogy nem vagyok a Geiger forrásaival, melyekből adatait merítette, ismerős, de a mi csekély jártassággal a magyar történetben bírok, minden tudomásom, s az ezekből, valamint régibb festvények által is megerősített képzeletem, Geiger képeivel ellenkezőben állanak, s nem találtam még eddig magyar embert, ki Geiger képeinek igaz voltát belső meggyőződés mellett elismerte volna, már pedig a mi egy nemzet meggyőződésével ellenkezik,

*) A Vasárnapi Ujság eddigi évfolyamaiban mintegy 20 ily Geigerféle historiai kép másolatát közöltük. — Ugy tudjuk, hogy ez eredeti munka, (mely eddig teljesen elfogyott) az eredeti nagy rajzokkal együtt, új kiadásban nemsokára ismét meg fog jelenni. Azon meggyőződésben vagyok ugyan, hogy a hírneves művész képei — a mennyire csak a hírvény történeti források engedték, — komoly tanulmányok alapján készültek, mindazáltal a tisztelt cikkíró kritikáját, az ugysis csak keletkező magyar *jelmeztan* érdekében, figyelemreméltónak tartjuk.
Szerk.

mitől ugyszólva idegenkedéssel fordul el, az a nemzet életéből merített nem lehet, mert sajátságos természetünk az, hogy őseinknek még hibái, fogyatkozásai iránt is titkos benső vonzalommal viseltetünk, és így ezen általános ellenszenv nyomán is, a Geiger képeinek valódisága felett kételkednem szabad. De vegyük ezen képeket jobban szemügyre, és pedig kezdjük el vizsgálatunkat a füvegnél, s menjünk le végig a lábfezetig, s látni fogunk azokon, főleg a pogánykorban törökös turbánforma apró füvegeket, olyant, mely sem rem turbán, sem nem magyar süveg, hanem tökéletesen eszményi e kettő közt, mely sem hideg, sem eső, sem a nap heve ellen a főt meg nem védhette. Már pedig, mint fentebb említém, minden ruhanemet, főleg az őskorban, a szükség állítván elő, a füveg a főnek védelmére szolgálván, ha e czélra nem alkalmas, valódisága méltán kétségbevonható. Egyébiránt is, ha minden darab ruhánkat el akarnák is tőlünk vitázni, a magyar prémes süveget el nem vitázhatnák, mert ez népünknek korunkig feltartott, s minden északkeleti népnek mai napig is sajátságos füvege.

A füveg alatt látunk Geiger alakjainál gyöngyökkel ékesített, vagyis azzal tekercsbe font hajat a vezérek korából is, sőt, ha jól emlékezem, Árpád maga is ily toillettel jelenik meg. Ha már most azon történeti állításon alapult nézetünk való, hogy t. i. pogány-őseink nyirott fejfel jártak, s csak a homlokot hagytak üstököt, önként felmerül azon kérdés, hogy mi közé fonták őseink a gyöngyöt, miután hajat nem viseltek? Kérdehetjük továbbá, hogy miután őseink vándoréletet éltek, sátorok alatt laktak, volt-e módjukban, ily toilletet tartani? én úgy vélem, hogy nem, megerősít ebbeli hitemben az is, hogy a magyar természetnél fogva minden asszonyi piperétől idegen volt nemcsak az őskorban, mint ezt Névtelen jegyzőnk is bizonyítja, de idegen attól mai napon is. Ezt tanúsítja és pedig igen jellemzőleg a fülbevaló vagy füllengő viselete, melyetanyugati népek mindenikénél többé kevesbbé a férfiak által is viselni látunk, elsajátította-e a magyar népek bármely osztálya e divatot? bátran mondhatjuk, hogy nem, már pedig ha a magyarok ily eszebecsén kapkodó nép lettek volna, az ily divatok köztük is utánzókra találtak volna, a gyöngyös hajnak, ha ilyest nemzeti szokásból őseink viseltek volna, nemcsak emléke hagyományilag, de viseletileg is a későbbi korra, melyből már festvények inkább felmaradtak, eljutott volna korunkig is, de ilyest sem régi képeken soha nem láttam, sem Geiger képeinek megjelenése előtt nem is hallottam; a „Budai krónika” ha efelől valami említést tesz is, az bizonyosan későbbi korban átmenőleg divatozhatott — ha csakugyan divatozott? de nemzeti szokásnak épen nem mondható, sőt a magyar komoly, férfias jellemével homlokegyenest ellenkező is.

(Vége következik.)

Zemplénmegyei nőegylet.

S.-A.-Ujhely, jan. végén.

E megyei nőegylet, melyről a hazai lapok több ízben emlékeznek, mint új tüncmény hazánk közéletében, megérdemli, hogy részletesben megismertessük. Az egyletnek lelkes teremője gróf *Andrássy Manóné*, szül. Pálffy Gabriella grófnő ő mlga, ki a jótékonyság, segély és részvét korszerű lobogóját kezébe vevé, mely körül Zemplénmegye lelkes hölgyei, mint a szegények gyámolai, január 21-én tanácskozásra összesereglenek s a magasztos eszmét osztatlanul magukévá tevék.

És vajjon ki ne buzdult volna fel a szétküldött lelkes felhívásra, mely következőleg hangzott:

„Századok óta folytonos küzdelem a nemzet élete; azért erényekben gazdag, míg minden egyébben oly szegény.

„Különösen napjainkban édes hazánk egyikét éli azon számos időszakoknak, melyekben halálos sebekből kellett tüdőlnie, s melyekben, hogy élete az utódok számára biztosítható, e hon polgárainak összes tevékenységére van szükség.

„E nemzet fia vetelkedve haladnak a polgári kötelességek nehéz pályáján; e nemzet hű leányai nem maradnak hátra ott, hol reájok hivatásuk szerényebb köréhez mért elegendő munka vár.

„Honfi gondja: a küzdelem szellemi s anyagi jobblét után; a nőnek könnyebb, de nem kevésbbé neves feladata a küzdelem szellemi része s jótékonyság. E téren egyesített erő előmozdítja a kívánt eredményt, hazánk felvirulását.”

Az alakulni tervezett nőegylet neves életének jelét mindenekelőtt azáltal tanúsítja, miszerint e megyének s megye fiainak örök emlékeül egy lobogót nyújtand át.

A nőegyleti tanácskozmányt gróf *Andrássy Manóné* ő mlga nyitá meg következő beszéddel és indítványával:

„Igen köszönöm a kitűzött magasztos czél elérhetése körül nemes fáradozásait, mely megynék lobogója érdekében sükerkoránla eredményt idézett elő; köszönöm személyem irányában tanúsított ama kitűntést, hogy felkérésre jelen értekezletünkben megjelenni sziveskedtek.

„Igen, a lobogó érdekében oly annyira sikerűds lett eljárásunk, miszerint megynék lelkes fiait, hozzájuk méltó lobogóval ajándékozhatjuk meg.

„Nőegysületünk magas czélját pedig az árvák gyámolítása által híven egyelőre is elérni, arra nézve van szerencsém, következő tervet bemutatni:

„Zemplénmegye nemcsak kiterjedését, de műveltségét, értelmiségét is tekintve, kevés megyének engedhetné át az elsőbséget, lelkes honleányai pedig a hazaszeretben, a szenvedő emberiség iránti részvétben, ugy hiszem, egyik megye által sem akarnák magukat háttérbe szoríttatni; azért is teljes meggyőződés szerint csak egy régi közhajlatú fejeké ki, csak esetleges tolmácsa vagyok e megye lelkes honleányai résztvevő érzelmeinek, a midőn őket a szenvedő emberiség fájdalmai enyhítésére s mostoha sorsuk könnyítésére irányzott *jótekonny nőegylet* alakítására hívom fel.

„Egyszerűen kisedőlv s árvagyámolító intézeteket és lelencházakat vehetnénk példánykéül, melyek Európa műveltebb államaiban már maiglan is nagy sükerrel működnek; sajnos dolog, hogy dicső hazánkban még csak gyéren találhatók.

„Mivel azonban ily intézkedések nagyobb töképenzt igényelnek, s többnyire felesleges költségek kezeléssel járnak: mi pedig jelenleg még ily eszközökkel nem rendelkezhetünk, s jóllehet nálunk ily üdvös czélokra az áldozatkészség épen nem hiányzanék, még talán több ideig kellően nem is fogunk rendelkezhetni: bátor vagyok egy módot ajánlani, mely csekély költséggel sok szegény sorsán könnyítene, sok árthatlan kised életét megmenthét, és azonnal fogvatba vehető lenne, ugyanis:

„Jelen társadalmi viszonyaink között, most inkább mint valaha, kötelességünk, minden *legkisebb erő* felhasználni, hazánk műveltségének, jólétének gyarapítására s magyar nemzetiségünk emelésére, ilyen erő rejlik: az árvák és szegény gyámoltalan kisedekben is, kiknek ápolása, ha elhanyagoltatik, vagy elvesznek, vagy elfajulva minden nemtelen czélok eszközévé aljasulnak, — ellenben, ha résztvevő keblek által felkaroltatnak, kellő ápolás és felügyelet mellett a hon hasznos tagjává növekedhetnek, — számos jóltevőket lehetne a megyében feltalálni, kik a gyámoltalan kisedek ápolásával eddig is foglalkoztak. — Ezt kellene némiképen rendszeresítve közfelügyeletünk alá helyezni, egy czél felé irányozni s lehetőleg terjeszteni.

„Mire nézve *indítványom* vázlatát következő pontokban terjesztem röviden elő:

1-ör. A megyei 21. szolgabírói kerület mindeikében *fiók-nőegyletek* alakulnának, egy elnök és alelnök és legalább nyolcz választmányi tag vezetése mellett.

2-ör. Ezen fiókgyelet feladata lenne, a kerületében található gyámoltalan árvák s egészen tehetetlen szegény szülők gyermekei felé maguknak biztos tudomást szereznii, őket összeírni, és azoknak, kik a választmány ítélete s egyes akarata szerint, közgondoskodást igénylőknek találtnának, ápolásról s neveltetésről lehetőleg gondoskodni. Evégből:

3-ör. Ha minden kisedhez önként nem ajánlkoznaak ingyenápolók, felszólítandók lennének a községek előjárói is, hogy legalább egy vagy két-tőnek, közköltéségen ápolását vállalnak el, szükség esetében pedig egyes lakosok is, hogy a nőegylet által évenként kötelezendő valamely pénzbeli segítség mellett az illető árva táplálásáról gondoskodjanak. — ily módon gyakran mintegy 10 vagy 12 ft. évi segítséggel meg lehetne egy elhagyott gyermek életét menteni.

4-ör. A fiókgyeletnek elnökei s alelnökei és az egylet tagjai, évenként legalább egyszer összejönnek bizonyos helyen, képeznek a most megválasztandó elnök s alelnök alatt a *zemplénmegyei központi jótekonny nőegyletet*, melyhez segédszemélyzetül egy titkár és egy pénztárnok kéretnének fel.

5-ör. Ezen központi gyűlésen mindenekelőtt bejelentetnének az év folyamán alatt összegyűlt adakozások, melyek átvételére egy ilyen gyűlésben kiadandó s legalább az elnök által aláírandó iv mellett, minden fiókgyeleti elnöknek megbízandó lenne, — továbbá jelentés tétetnénk minden kerületből az ápolás alá vett gyermekek száma, ellátásuk módja, neveltetésük sikere felől, sőt talán czélzerű lenne, miszerint ez alkalommal az ily gyermekek mindnyáján személyesen is bemutattnának, s végtére:

6-ör. Ha valamely ápoló, már azt az időt éri el, melyben jövendő életmódjáról, fejlődő s figyelemmel kísért tehetségre képest gondoskodni kellene: ez a központi nőegyletnek bejelentetvén, további neveltetése felett, ha vajjon valamely mesterségre adassék-e vagy iskolázassék? a nő, milyen női munkákban s hol oktattassék? azon gyűlés határozzand.

7-ör. A pénz-segédforrások, melyeket kívált néhány év mulva az ily intézkedések igénybe veendének, — a mindenesetre reményelt kegyes adakozásokon felül még a községek hozzájárulásával, — továbbá némely pénzbeli büntetésekből, s más ösztöndíjakból gyarapulhatók lennének; és az egylet tagjainak buzgótsága semmi kétséget nem hagy fenn, hogy minden alkalmat felkarolandnak, mely által üdvös czélunk sikeresítésére a szükséges anyagi eszközök is nevelhetnők.

„Mint ajánló üdvös eredményét az említett intézkedéseknek, meg kell még érintenem: miszerint megynék népességét, vagyonszobosztályát, némely tehetősb községeket véve tekintetbe, kilátásunk lehet, hogy ha kerületenket csak tíz gyermeket sikerül is ápolás alá vennünk, — alig érezhető

csékély költséggel, legalább kétszáznaak veszendőlen levő életét adhatjuk vissza. Ezen felül

„Az uri osztály a szegény osztályljal közelebb érintkezésbe jöven, ennek bizalmát az eddignél őszintébb ragaszkodását megnyerni sikerülend, — de sikerülend különösen:

„*Nevelni a hazának magyar érzelmű jó fiait s leányokat, hasznos és ügyes iparosokat s jó alkalmas cselédeket*, — mindezeknek pedig idővel — ugy lehet — mi magunk vehetjük legtöbb hasznát, s így a jó tett, maga magát is jutalmazandja.

„Ez, mint mondtam, csak vázlata indítványomnak, melynek, ha talán pártolását s elfogadását megnyerni szerencsés lesz, az egészet rendszeresítő alapszabályzati tervemet a fennálló nőegyletek alapszabályaihoz időmitva, — mielőbb előterjeszteni ajánlkozom, mely alapszabályok a megyei hatóságnaak is bejelentendők s annak pártfogása egyletünk működésére kikérendő lenne.”

E lelkes előterjesztés a közös részvét melegével felkaroltatott s egyhangulag elfogadtatott.

A megye lobogójára nézve: melyre eddigelé 988 ft 40 kr. a. é. gyűlt össze, elhatározatott, hogy az két szárnya felé keskenyedő alak legyen s egyik oldalán Magyarország, a másik oldalán Zemplénmegye himzett czimerével láttassék el s a *kívitel* részleteivel az elnököl grófnő ő mlga bizatott meg.

És hogy az ige testté váljék, a nőegyesület élére közakarattal megválasztattak: *Elnököl* gróf *Andrássy Manóné* szül. Pálffy Gabriella grófné; *alelnököl*: gróf *Károlyi Edéné* szül. Kornis Klariszsa grófné. *Osztályelnököl*: *Ujhelyi kerületbe*: *Dokus Józsefné* szül. Rátkay Borbála, *Evva Andrásné* szül. Balásházy Terézia. *Tokajzi ker.*: báró *Vay Miklósné*, *Bukovszky Ferdinándné*, *Oláh Mihályné*. *Gesztyéyi ker.*: *Kóczánné*, *Füleky Lászlóné*. *Szerencsi ker.*: *Zalay Imréné*, *Zábráczky Ottóné*. *Pataki ker.*: *Brechenheim-Schwarzenberg Karolina hercegné*, *Szirmay Odónné*, *Erdélyi Jánosné*. *Bodrogi ker.*: báró *Vécsey Pálné*, báró *Sennyey Lajosné*, *Orosz Sándorné*. *Laborcsi ker.*: *Szirmay Józsefné*, *Staincz Lajosné*. *Tisza ker.*: *Klobusiczky Lászlóné*, *Göcse Bertalanné*. *Terrebi ker.*: gróf *Andrássy Gyuláné*, *Piliszy Zsigmondné*. *Gálszécsi ker.*: *Komáromy Józsefné*, báró *Barkóczy Mihályné*. *Zempléni ker.*: *Kossuth Pálné*, *Boronkay Károlyné*. *Nagyimihályi ker.*: gróf *Szárnyayné*, *Szirmay Józsefné*. *Deregyői ker.*: *Kossuth Mihályné*, *Reviczky Dienesné*. *Rákóczi ker.*: gróf *Szirmay Sándorné*, *Péterffy Károlyné*. *Varannói ker.*: *Bujanovics Frigyesné*, *Soos Tamásné*. *Zsalobini ker.*: gróf *Barkóczy Jánosné*, *Matavovszky Jánosné*. *Szatkesi ker.*: gróf *Csákyné*, *Nagy Károlyné*. *Homonnai ker.*: *Szirmay Haller grófné*, *Szervizkiné*. *Dodrai ker.*: *Vladár Tamásné*. *Szatropkói ker.*: *Jekelfalussy Sándorné urhölgyek*. *Tollivői ker.*: *Matolay Etel*, — e választások után jegyzőkönyvíleg kifejeztetett hő tisztelet jeléül azon általános részvét, hogy gróf *Andrássy Károlyné* szül. Szapary Etelka grófné ő mlga, a legjobb anyák s honleányok egyike, gyöngékedései miatt akadályozva van jelentékenyebb mérvű tevékenységének kifejtésében.

A jövő közgyűlés a zászló felszentelés idejekor, melynek napját egyelőre kitűzni nem lehet, hanem körzés által leend tudomásra juttatva — fog megtartani.

S azon méltóságtejes hangulat s kedélynyugalom, mely a nőegylet ezen első közgyűlését jellemzé — a magyar hölgy bölcspatintának gyémántja gyanánt ragyogott föl.

S miután a lényegesebb kérdések sikerdusan elintéztettek, elnököl grófné ő mlga, következő szavakkal rekeszté be a gyűlést:

„Bevégezvén ezuttal honleányi legkedvesebb kötelességemet, a gyűlést ezennel eloszlatom, és az árvákat buzgó pártolásukba, magamat pedig szives barátságukba ajánlom.”

Áldás kísérje léptüket!

A gyűlés után a megyeház teremében, a megalakult nőegyesület által fényes táncvizgalom tartatott, mely csin, elegancia, dalaíasság, részvét és rendezés tekintetében kitűnő volt. *Oláh Dani*.

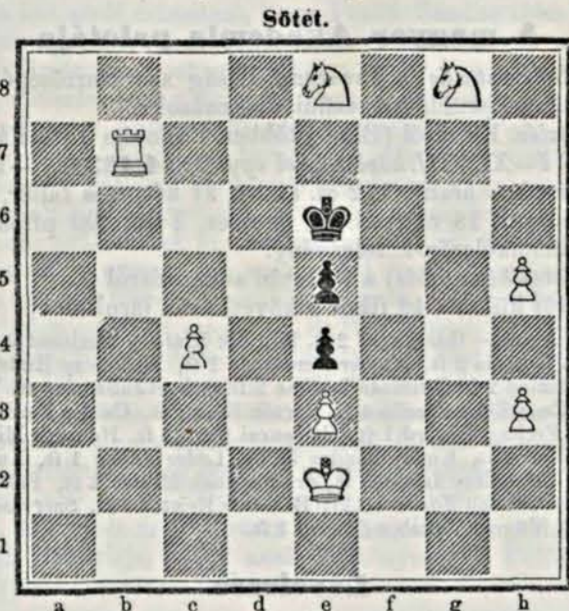
Gróf Széchenyi István műveiből.

— Léleknek a testtel szoros egybehangzása tökéletes élet, s megelégedés; azok teljes elválása, halál. Csak az birja igazán lelkét s testét jól, ki egyik s másnákn minden lehető eledelelével bővelkedik.

— Ne keressük a hátramaradást, a hibát másban, mert mással nem, hanem inkább magunkban, mert magunkkal parancsolhatunk. A legmagasb kiműveltség legközelebb jár a tiszta természethez. A nemes egyszerűség egynek mint másnak legszebb bája. S ki a természet szent utjától soha nem távozik el, az igazi bölc. Így körülményinkről se ítéljünk mások szerint, hanem mint magunk szemléljük, nem a mint mondják, hanem ugy a mint azokat találjuk.

SAKKJÁTÉK.

62-ik sz. feladvány. — A „parabutyi gyár“ból.

Világos. Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

Az 56. számú feladvány megfejtése.

(Loyd Sámueltól.)

- Világos.** Sötét.
 1) Fe 8 - d 7 Bg 4 - g 3:
 2) d 5 - d 6 harminczhaté lépésre.
 3) Harminczhat ♣

Helyesen fejtették meg. Vespérben: Fülöp József. — **Lesson:** b. Meszéná István. — **Új-Becsén:** Cselkó György. — **Hatvanon:** Kovács Zsigmond. — **Hrussowon:** Szenger Ede. — **Verbőcsön:** Nagy Idai Ferencz. — **Kis-Kürtősen:** Csemiczky Károly. — **Debreczenben:** Sperber F.

Rövid értesítések. Hatvan: K. Zs. Ön fölfedezése valóban fontos! Készítjük az érdemlelet. A feladványt köszönettel vettük. — **Emilnek:** Mit jelent e hosszú halgatás? A feladványokat sokan ohatja várják, de legfőkézetlenebbül — én.

A 60-ik sz. feladványnál, négyféle megoldás kikerülése tekintetéből, b3-ra Világos gyalog állítandó.

Színházi napló.

Péntek, febr. 22. „Fov és Pitt.“ Vigjáték 5 felv. **Gottschaltól.** Kissé vontatva ment ezuttal az előadás, a mi a vigjátékokra nézve kétszeresen határozatos. Különösen a mi a Devonshirei hercegnő személyesítőtől illeti, csodáljuk, hogy e megrovás alól ki nem vehették, holott pedig máskor, legalább a vigjátékokban elegendő élnökséget szokott tanusítani. Arra is figyelmeztetjük a tisztelt hercegnőt, hogy toiletteje nem tetszett a közönségnek, a mint ő maga is tapasztalhatta.

Szombat, febr. 23. „Don Juan, vagy: a közsobor-vendég.“ Opera 2 felv. **Zenjét szerző Mozart.** Kedvesen lepet meg bennünket e szép operának oly váratlanul gyors ismétlése, annál inkább, mert színházunk játékrende épen nem a legvonzóbban van összeállítva; a mi különösen az operát illeti; szép az a „Dinorah“, de kissé nagyon is sürűn ismétlik. Egyebek közt szeretnők már a „Zsidónót“ és „Hunyady Lászlót“ is látni, hanem persze nincs, a ki énekelje amabban a czimszerepet, ebben Szilágyi Erzsébetet.

Vasárnap, febr. 24. „Liliomfi.“ Vigjáték 3 felv. **Szigligetitől.**
Hétfő, febr. 25. „A csárna.“ Dráma 5 felv. **Irta Scribo, ford. Huszár Imre.**

Kedd, febr. 26. „Dinorah.“ Vig opera 3 felv. **Zenjét szerző Meyerbeer.**
Szerda, febr. 27. „A szerencse gyermeke.“ Jellemrajz 5 felv. **Irta Birchpfeiffer Sarolta.**

Csütörtök, febr. 28. „Szerelmes ördög.“ Ballet 5 felv.

Nyílt tér. *)

Az egészség drága kincs. Mennyire hasznos, ha az ember más kárán tanulhat, azt leginkább akkor tapasztalhatjuk, ha keresztülestünk azon kellemlen eseményen, mely lételünket ezelleml- és anyagilag megcorbitotta; mennyi időt és költséget megkimélhet akkor, ha utbavezetőre talál, s idejekorán czélszerűen orvosoltatja baját: ily szempontból kívánom szerencsés felgyógyulásonkat leírni, s ha a szenvedő emberiségnek csak egy kevés része okul is belőle, akkor én czélmomat elértem.

Öt évig szenvedtem én, — mig végre épen két évvel ezelőtt vérhányás következtében annyira elgyengültem, hogy mindenki szánakozva nézett reám; — folyamodtam fűhöz, fához s több rendbeli nevezetes orvoshoz, kik fennakadtak allopatha és homoeopatha mesterként gyógyszereikkel, sőt

*) E rovatban közlött cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

mások is azt jóslgatták, hogy jó feleségem négy nevelten gyermekeinkkel gyámol nélkül maradnak; — nem is ok nélkül, midőn orvosom utolsó látogatásával azt javasla, hogy az ágyban is oly nyugodt maradjak, s ne beszéljek, mert legesekélyebb mozgás vagy beszéd is előidézheti a vérhányást.

Első homoeopatha orvosom, hogy annál nagyobb bizalommal legyek az ő gyógymodorához, egy német orvosi lap egyévi folyamával kedveskedett, mely engemet annak folytatóság előfizetésére birt; meg is hozá e gyümölcsöt, mert Istenbe vetett bizodalmam nem hagyott elcsüggedni, szorgalmasan olvastam az orvosi és élettani munkákat, s midőn utolsó orvosom nyilatkozata nem vigasztalt, érkezett épen egy külföldi orvoslapom, melyben egy homoeopatha orvos azon megjegyzést tevő, hogy bármennyire el van ismerve a hasonszenvi gyógymód hasznos sikere, mégis vannak esetek, hogy idült bajokat egyedül a vizgyógy és vele egybekapcsolt gyógytestgyakorlat képes jó sikerre vezetni. Ezen megjegyzésre eszembe jutott a Szentírás szava

Mindenket megkísértetek,
 A mi jó, azt kövessétek.

s azonnal követtem az utat Siklósy orvos ur budai vizgyógyintézetébe, hol mennyire tölem telt, előadám bajomat, de kinézésemmel fogva nem nyerhettem más vigaszt egyelőre, mint ha elhatározom magamat az intézetbe lépni, 14 nap alatt említett orvos ur figyelemmel kísérendi bajomat, akkor határozottan megmondhatja, gyógyítható lesz-e avagy sem. En tehát 1859. év apr. 2-án csakugyan a nevezett gyógyintézetbe felavattattam, betegségem különböző szenvedései között legjobban kinzott a száraz köhögés, de ezt a vizgyógy műtétele-néhány nap alatt szembetűnőleg csillapíták, a vérhányás pedig végkép elmai radt. A tizennégy napi működés alatt mélyen tisztelt orvos ur oly műértőleg fogta fel bajomat, hogy azután erősebb alkalmazást használna, bebizonyult, hogy a baj épen ellenkező helyen rejlett a testben, mint előbbeni orvossaim gyanították; csodálom kellett, minő szép renddel következett a belrészek tisztítása és a vérforgás szabályozása, mily kedves modorral kezdte orvosom a szigorú étrendet velem megkedveltetni, és az annakelőtti sok rosz szokásaimat gyűlöletessé tenni, tapasztalván ottlétem alatt azt is, hogy mindazok, kik az orvos tanácsát híven követik, sokkal gyorsabban gyógyulnak meg, mint a kik könnyelműségüknél fogva a szenvedély és rosz szokásnak magukat alávetik.

Kinek kedves tehát ez élet és szabadulni kíván idült bajaitól, ki élet-erőt érez magában, ne irtózzék a vizgyógy- és gyógytestgyakorlattól, és kinek módjában van, avattassa fel magát Siklósy orvos ur budai regényes fekvésű gyógyintézetébe, melynek már számosan tanui vagyunk, hogy hazánk fővárosa körében is feltalálhatni azt, mit sokan Graefenbergben keresnek, kinek pedig nincs módjába a nevezett intézetbe juthatni, szerezze meg legálább 1859-ik évben kiadott dr. Siklósy, „Vizgyógyomód utasítását“, ugyszintén dr. Batizfalvy „Házitestgyakorló könyvét“, olvassassa azt figyelemmel, bizonyára minden család sok hasznát veendi, ha a benne irtakat híven követi.

Még az az egy kívánni valóm marad, hogy Siklósy orvos ur intézete oly nagyszerű pártfogásban részesüljön, hogy ott mielőbb bizonyos alapítvány útján az elszegényedett szenvedők részére is egy osztály alakulhasson, és hazánkban több ilyen intézet létrejöhesse, valamint az irodalmi téren mentül több népszerű munka jelenjék meg, mely a szenvedő emberiségnek a természeti gyógyerők fejtegetésével felvilágosításul szolgálhasson.

En pedig áldom az isteni gondviselést, mert öt évi tespedésből olyan utra vezetett, hol nemcsak életemet sikerült megmenteni, hanem oly hasznos életmódot szoktam meg, melylyel nemcsak magamat s hozzám tartozóimat jó egészségben fenntartani bebizonyult, hanem sok ismerőseim követőim lettek, a kik pedig még terjedelmesebb részleteit óhajtanák felgyógyulásomnak megismerni, azoknak személyes találkozásommal örömet adok utasítást. Pesten 1861. február havában. — *Sólyom B.*, kereskedő.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.		
			ó. p.	ó. p.		ó. p.	ó. p.	
Február — Mártius		Febr. (6)	ó. p.	ó. p.	Adar	ó. p.	ó. p.	
3 Vasár.	F 3 Camilla	F 3 Gund	19 A Septuag	6 40	5 45	21 Jónás	1 19	9 27
4 Hétfő	Kázmér	Luczius	20 Leo C.	6 38	5 46	22 Jónát.	2 26	10 20
5 Kedd	Adorján vért	Adorján	21 Timoth.	6 36	5 47	23 Zor. t.	3 21	11 24
6 Szerda	Frigyas	Fridolin	22 Eugenia	6 33	5 49	24 szent.	4 4	0 32
7 Csütört	Aquin Tamás	Felicitas	23 Polyk.	6 31	5 51	25 Joram	4 36	1 54
8 Péntek	Istenes János	Laj. Beat	24 Philemon	6 30	5 52	26 Izaiás	5 2	2 52
9 Szomb.	Francziska	Cziril	25 Tarasius	6 28	5 54	27 25. S.	5 23	4 1

Holdnegyed : ☾ Utolsó negyed 3-án 8 óra 32 perczerk este.

TARTALOM.

Gróf Persigny Viktor (arckép). — Régen volt oly közel. *Soós Miklós.* — Kilinkó. — Magyar női viseletek a XVIII. századból (képpel). — *Viskelety Béla.* — A dévai várom (képpel). *Cs. Gyula.* — Pontok Magyarország multjából (folyt.) — Zemplénmegyei növénylet. *Oláh Dani.* — Gróf Széchenyi István műveiből. — **Tárház:** Az Ipoly-Sajó-völgyi vasut. Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. — Adatok Petőfi halálához XXXIV. — XXXVI. — Egyház és iskola. Közintézetek, egyletek. Mi újság? A m. Akademia palotája. Levelezés. Szerk. mondanivaló. Sakkjáték. Színházi napló. Nyílt tér.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert:** (lak. magyar-utca 1. sz.)

10-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. új pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 8 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Tokaj és régi vára.

Ott, hol a magyar alföld hatalmas folyama hazánk egyik legszebb megyéjének fő erét, a Bodrog vizét magába veszi, 400 lábnyi magasságra kiemelkedve s a többi hegyektől mintegy különválva, egy meredek sziklahegy áll; ez a Kárpátok azon hegysorának végcsuca, mely Sárosmegyében — Cserveniczán — a híres nemes opált szolgálattja, s délnek fordulván, Abauvármegyének keleti oldalát végig futja, innen több ágazatban Zemplénbe lép, s annak legdélibb végén ama világhírű hegyet képezi, melynek környékén a borok királya, a tokaji nektár úté fel uralkodó székét.

E süvegalaku hegy porphyriszklafalai alatt, a Tisza és Bodrog által keskeny helyre szorítva, területnek el Tokaj városának nagyszűk részben kőből épült háza, melyek közül hárszorosabb ujj modoru emeltes házak tűnnek is ki, mindazáltal maga a város egészben véve igénytelen kinézésű; de felvirágzása bizony remélhető, annyival is inkább, miután most már hazánk két oly hatalmas közlekedési ága metszi át, melylyel nálunk kevés város dicsekedhetik, a tiszai gőzhajózást, és a debreczen-miskolczi vasutat értjük, melyeknek itt főrák helyük van. Ez ideig egyedül borának köszönheti, hogy nemcsak hazánkban, de egész Európában, sőt a többi földrészekben is ismeretes volt, mert hiszen Tokaj bora mindenütt a borok királyának ismertetett el.

Ígaza van Fényes Eleknek, midőn a tokaji borról ezeket írja: „Ha a kecses hölgy, Európa, egy statistikai bizottság előtt megkérdeztenék, hol vannak legjobb és legbecsesebb szőlőkertjei? — lélekismerettel bizonyosan ezt felelné: „Szép, de helylyel-közzel elhanyagolt szőlőhegyeket birok Portugal, Spanyol, Olasz- és Görögországban, szintén nemes ültetvényeket Németországban, — ámbár itt sok középszerűt és rosztat is, — de a legjobb s legtermékenyebbek Franciaországban vannak s — Magyarhonban. Mi

jóságát illeti, úgy vélem: a tokaji folyó arany, a ménesi, ruszti, soproni és szerémi nektár; Champagne, Burgund, Bordeaux, Lünen legnemesb termékeivel nemcsak megmérkőzhetnek, de Bacchus tisztelőinek nagyobb részét magának nyerné meg; minéműségre nézve csak Franciaországnak hódol.“

Azt egyébiránt mindenki tudja nálunk, hogy ezen éltető nedv nem csupán a Tokaj megett emelkedő hegyen terem, hanem és leginkább ennek környékén, az ugynevezett *Hegyalján*, melyet a Kárpát bérceinek legdélibb ágai képeznek Zemplénben.

Hossza e termékeny heglánclának 6—7, legnagyobb szélessége Szántótól Kis-Toronyáig 6 mérföld lehet, mely összesen — miután szélessége igen változó — 14 négyyszög mérföldnyi tért foglal el, de ebből csak a Tisza és Bodrog vizei felé eső lapjain, mintegy 5 négyyszög mérföld szenteltetik bortermesztésre, a többit erdők, szántóföldek, rétek és kertek foglalják el. — 21 helység s ezek közt 11 kis város tartozik-e boldog bortartomány köréhez.

Világhírű bortenyészetének legelső tényezője országunk uj alkotója, IV. Béla király volt, ki e tatár-pusztította vidékeket olaszokkal népesítette be, s ezek a bortermesztést annyira virágzásba hozták, hogy már 1380-ban a zempléni borbordéza 10,000 aranyat jövedelmezett az egri püspöknek, s valóban királyi ajándék volt már V. Istvántól is 1271-ben, midőn azt ama főpapnak ily szavakkal átadá: „decimas vini, ubi vineae modo sunt plantatae.“

Azonban Tokaj híres bora, még ismeretesebb lett világszerte az aszabor készítésének behozatala által, mely *Szirmay* szerint a XVII. század második felében történt, s virágzásának legfelsőbb fokát a XVIII. században, Lengyelország első felosztásáig, elérvén, ez időtől fogva mindinkább hanyatlani látszik.

Tokajnak hajdan híres vára volt. Bodrogköz azon

